

Maanõukogu koosolek 15. nowembril 1917 a. k. 4 p.l. Kubermangu lossi Walges Saalis.

Koosolekust wõtawad osa 48 nõunikku, kelle nimed allkirjade raamatus lehek. 56 näha on. Koosolekut juhatab esimees: O.Strandmann, protokolli kirjutab: V.Neggo.

P ä e w a k o r d :

1. Eesti Asutawa Kogu kokkukutsumise küsimus.
2. Maanõukogu wõimuküsimus kuni Eesti Asutawa Kogu kokkukutsumiseni.
3. Üleskutse Eesti sõjawäelastele.
4. Asemikkude walimine Maawalitsuse esimehele ja Eesti-Läti wahekomisjoni liikmetele.
5. Rüüstamise wastu wõitlemise küsimus.
6. Jookswad asjad.

I. Eesti Asutawa Kogu kokkukutsumise küsimus.

Mn. H.Piip kannab ette wanemate-kogu poolt wäljatõõtatud resolutsioni:

"Rahwaste enesemääramise põhjusemõtet aluseks wõttes, otsustab Maanõukogu:

- 1., Riiklise korra äramääramiseks, demokraatlise ja täieõiguslise wõimu loomiseks Eestimaal ja teiste küsimuste otsustamiseks Eesti Asutawat Kogu kokku kutsuda;
aluseks
- 2., walimisseaduse ülewenemaalise Asutawa Kogu walimisseadus wõtta sellega, et tarwiliste muudatuste tegemine, juhatuskirjade andmine, walimise ja kokkuastumise tähtaegade ning liikmete arwu äramääramine anda Maanõukogu juhatusel, Wanematekogu ja Maawalitsuse ühise otsustamise alla, kes õigustatud on tarwilisel korral Eestimaal soldatite ja tööliste saadikute Nõukogud Kesk-täidesaatwa Komiteega selles asjas läbirääkima, et soowimata lahkuminekuid Eesti Asutawa Kogu walimiste asjus kõrwaldada."

(Waata lisa Nr. I)

Mn. M. Martna paneb ette ühineda enamlaste poolt väljakuulutatud walimise seadusega.

Mn. K. Parts kaitseb Wanemate-nõukogu poolt väljatöötatud resolutsioni ja soovitab teda vastu võtta.

Mn. J. Koort paneb ette Saaremaa ja Hiiumaa esitajaid Ajutises Eesti Maanõukogus ka Eesti Asutawa Kogu liikmeteks tunnistada, sest et Läänemere saarte rahwas osa ei saa võtta Asutawa Kogu walimistest.

Mn. H. Kruus juhib tähelepanemist selle pääle, et Wanematekogu ettepanek enamlastega ühinemist mitte ei eita, waid selleks võimaluse jätab.

Mn. M. Martna ettepanek lükatakse tagasi, 3 hääle wastuseisemisel.

Wanematekogu resolutsion saab kõik hääled poolt, kuna mn. M. Martna erapooletuks jääb.

Mn. H. Piip'u ettepanekul tunnistatakse wastuwõetud resolutsion rutuliseks ja pannakse kohe maksma. Kõik poolt, I erapooletu.

2. Maanõukogu
wõimu küsimus.

Mn. J. Tõnisson paneb Wanematekogu nimel ette järgmist resolutsioni vastu võtta, seda rutuliseks tunnistada ja kohe maksma panna:

¶ Kuna Wenemaal riikline wõim üleüldise korralageduse ja üksikute rühmade wastastikuõe wõitluse läbi täielikult on häwitatud ja keskwõim puudub, kelle määruste alla kõik riigiosad heidaksid, tunnistab Ajutine Eesti Maanõukogu, kui seadusepärane demokraatliselt walitud maa ja rahwa esitus Eestis, oma kohuseks Eestimaa kaitseks Wenemaal järjest kasvawa korralageduse ja kodusõja hädaohtlikkude tagajärgede vastu ja Eesti rahwuspoliitilise tulewiku kindlustamiseks järgmist välja kuulutada:

I. Eesti Maanõukogu tunnistab ennast Eestimaa ainsaks kõrgema wõimu kandjaks, kelle määruste ja korralduste järele kõikidel Eestimaal tuleb käia, kuni Maanõukogu poolt demokraatlise walimisseaduse põhjal wiibimata kokku kutsutaw Eesti Asutaw Kogu kokku astub, et Eestimaa riiklist korda kindlaks määrates maal lõpulikku seadusandlist ja walitsuslist wõimu luua.

2. Jgasugused määrused, käsud ja dekreedid, tulgu nad kelle poolt tahes, on Eestimaal kuni Eesti Asutawa Kogu kokku astumiseni makswad ainuüksiis, kui Eesti Maanõukogu nemad välja on kuulutanud, kuna wastasel korral neid mitte ei tule täita.

19

3. Seks ajaks, kui Eesti Maanõukogu mitte koos ei ole, antakse Maanõukogu juhatusetele ja Wanemate-kogule ühes Maawalit-
susega, kui Eestimaa kõrgema wõimu esitajale, õigus rutulik-
määrusi ja käskusid Eestimaa elu korraldamiseks wälja kuuluta-
da ja maksma panna, kuni Maanõukogu kokku astudes nende määrus-
te kohta oma otsuse annab." (Waata lisa Nr. 2)

Mn. H.Reimani arwamisel ei saanud Maanõukogu wõimuesi-
tuse õigusi, kui teda asutati ja paneb sellepärast ette Wa-
nemate-kogu resolutsiooni tagasi lükata. Maanõukogu aga ka edes-
pidi kuni Eesti Asutawa Kogu kokkukutsumiseni lugeda Maa esi-
tuseks, ilma et ta wõimu oma kätte wõtaks.

Mn. J.Tõnisson juhib tähelepanemist selle pääle, et
Maanõukogu praegustel oludel, kus muu enam seaduslik wõimu esi-
tus Maal puudub, tingimata ka wõimu enese kätte peab wõtma.

Wanemate-kogu ettepanek saab poolt kõik hääled, 9-sa maa-
nõuniku erapooletuks jäämiseel.

Selle resolutsiooni rutuliseks tunnistamise ja kohe maks-
ma panemise poolt on kõik pääle I-e, kes wastu hääletab ja 6-e
erapooletu .

3. Üleskutse Ees-
ti sõjawäelastele.

Mn. K.Päts kannab ette Wanemate-kogu üleskutse projekti:

" Eesti sõjawäelased ! Kodumaa on kannatusel lõputipule
 jõudnud: üks osa on juba waenulise wõitja wõimuses ja meist la-
 hutatud, waenulised wäed walmistawad uutele pealetungimistele
 maarahwas ei tea aga, kas kaitse ja wastupanek kindlam on kui
 saartel nägime. Enne wõera wõitja alla langemist ähwardab ko-
 gu Eestimaa elanikka hirksam nälg: wõetakse suurte wägede toit-
 miseks kogu kehwa põllusaak, häwineb põllumeeste raudwara karja
 ja seemnete näol, mis seadusewastaselt riisutakse ja rüüstawa-
 te wägede poolt sõjasaagina maalt wälja weetakse.
 Wälist abi ja toetust ei ole meil kusagilt loota.

Kodumaa paremad pojad, kes Teie aastate jooksul olete
 kaewikutes ja wõitluswäljadel oma maast ja rahwast eemal pida-
 nud olema, - Teie poole pöörab Eesti Maapäew: nüüd on aeg kät-
 te jõudnud, kus Teie enam ei peaks wõersile jääma, sest asu-
 tatakse Eesti sõjawäe osad, ja neist ei tohiks keegi arusaaja
 sõjamees eemale jääda. Nõudke tungiwalt, et Teid enam kauem
 endistes wäeosades kinni ei peetaks, waid seadusliku korra jä-
 rel ja sõjariistadega warustatult oma kodumaa kaitseks Eesti
 polkudesse saadetakse. Jga tund on kallis, iga päew lähendab
 meie maad ja rahwast tumedale ja hirrsale tulewikule. Meie pea-

me ise oma kodumaa ja rahwa kaitseks kui kindel, korraldatud kogu korralageduse wastu wälja astuma.

Kõik kodumaale !

Kodumaa ja Eesti wäeosad ootawad nüüd ka Teid, wanemad ja wälunud sõjamehed, kes omale sõjamehe elukutse olete walinud. Kes Teist nüüd ilmumata jääb, kellele nüüd noored Eesti põlgud küllalt ligitõmbawad ei ole, neid ei tarwitse kodumaa ja rahwas ka tulewikus enam, - kuid ialgi ei unusta tänulik kodumaa neid, kes talle hädas appi tõttawad.

Eesti sõjamehed ! Maa ja rahwa parema tulewiku pärast sulage üheks suureks pereks, kel ühine suur eesmärk ees, - oma maad ja rahwast häwituse ja hukatuse eest peasta. Kogu maa ootab Teilt ühemeelset kaitset ja toetust. Olge ise korra allikaks ja aidake üleüldises korralageduses uut, waba korda luua." (Waata lisa Nr. 3)

Hääletamisel on kõik poolt.

4. Walimised.

Maawalitsuse ettepanekul walitakse ühel häälrel Maawalitsuse abiesimeheks Dr. K.Konik.

Läti-Eesti piiriküsimuse komisjoni liikmete asetäitjaks walitakse ühel häälrel J.Ostrat ja L.Olesk.

Mõisnikkude käest Maawalitsuse asjade ülewõtmise komisjoni liikmete asetäitjateks walitakse ühel häälrel:

Tartu: J.Ostrat ja L.Olesk.

Tallinna : J.Wilms ja A.Birk.

5. Rüüstamise küsimus.

Mn. H.Kask kannab ette Wanemate-kogu poolt wäljatõetatud resolutsioni, mis ühel häälrel wastu wõetakse:

" Et rüüstamise laene Eestimaal ikka laiemaks paisub, maad selle tagajärjel nälg juba kõige lähemas tulewikus ähwardab, tunnistab Eesti Maapäew selle otsuse, mis Kiiewis rahwaste nõukogu heaks kiitnud, nimelt, et rüüstamist tuleb rahvusliste sõjawägede toetusel lõpetada, ainukeseks õigeks, ja kohustab Maawalitsust sel sihil kaitset maa ja rahwa peastmiseks wiibimata korraldama ühes Eesti sõjawäelaste organisatsioonidega.

Maapäew tunnistab Eestimaal Toitluse komitee Maawalitsuse osaks ja annab Maawalitsusele õiguse toitluse asjas ja rüüstamise lõpetamiseks sunduslikka määrusid wälja anda, Maanõukogu juhatusel ja wanemate nõukogu heakskiitmisel."

(Waata lisa Nr. 4)

6. Jookswad
asjad.

a) Kiri täidesaatwa komitee poolt.

Maanõukogu esimees O.Strandman kannab ette tema nimele tulnud kirja Eestimaa Tööliste, Soldatite ja talupoegade Nõukogude keskkomitee poolt, milles teada antakse, et nimetatud komitee Maapäewa lahti olewat lasknud (Sissetulnud kiri Nr. 446 446 13. nov. 1917) / Waata lisa Nr. 5/

Selle kirja peale wastuseks paneb esimees O.Strandman ette järgmise wanemate kogu poolt väljatöötatud resolutsioni wastu wõtta:

" Eestimaa Ajutine Maanõukogu, tähele pannes, 1) et Eestimaa Tööliste, Soldatite ja Talupoegade nõukogude täidesaatwa komitee koosseis ja wõimupiirkond temale teadmata, 2) et Eestimaa kodanikud nimetatud komiteed ülemaks wõimuks maal ei ole tunnistanud, 3) et Eestimaa Ajutine Maanõukogu Eestimaa rahwa esituseks tuleb pidada, mille asemele ainult uus terve rahwaesitus wõiks astuda ja 4) et sellepärast nimetatud Täidesaatwa komitee kiri 13. nowembrist 1917 a. Nr.424 mitte harutusele sisulikult ei tule wõtta - otsustas päewakorra juurde üle minna." (Waata lisa Nr. 6)

Resolutsion wõetakse wastu ühel häälel.

b) Üleskutse maksude asjus.

Mn. K.Päts kannab wanemate kogu nimel järgmise üleskutse ette, mis ühel häälel wastu wõetakse:

" Eestimaa kodanikud ! Korralageduse ärahoidmiseks on meil ainuke tee, ise oma rahwa-walitsust luua. Esimeseks meie rahwa loodud riigi wõimu kandjaks on Ajutine Maanõukogu ja Maawalitsus; need peawad meid kindla ja waba riigikorra juurde wälja juhtima.

Jlma kodanikkude toetuseta ei wõi need asutused korrarajamise tööd jätkata.

Kes korralageduse wastu, see peab oma kohuseid Maawalitsuse wastu täitma. Jõulukuul jõuab erakorralise maksu tähtaeg kätte. See maks tuleb tingimata õigel ajal ära õiendada, sest muidu jääb maakassa tühjaks. Eesti Maapäew tuleb kõigile kodaniku kohusetäitmist meelde ja kindlasti loodab, et Eestimaa kodanikud asja tõsisest seisukorda ära tundes ilma erandita oma maksu õigel tähtajal Eesti Maawalitsusele ära õiendawad."

/ Waata lisa Nr. 7/

c) Terwitustelegamm Ukraina kindralsekretariadile.

Mn. J. Wilms teeb Eesti tööerakonna nimel ettepaneku Ukraina kindralsekretariadile kõrgema võimu oma kätte võtmise ja Ukraina wabariigi väljakuulutamise puhul terwitustelegrammi saata.

Ettepanek võetakse ühel häälel vastu. Telegrammi teksti töötab välja Maanõukogu juhatus..

d) Maanõukogu täiendamise küsimus.

Mn. M. Martna paneb ette Maanõukogu täiendamisküsimust päewakorda võtta, selles mõttes, et Maanõukogu Eesti sõjameeste ja Eestimaa tööliste ja soldatite saadikute nõukogu esitajatega täiendataks.

Otsustatakse seda küsimust järgmise Maanõukogu koosoleku päewakorda üles võtta.

Järgmine koosolek otsustatakse 16 nowembril 1917 a. kell 4 p.l. ärapidada.

Koosolek lõpeb kell 4-25 min.

Parandatud: Lk 5 N: 446 an. Arvile

mis peab olema N: 441.

Uuesti parandatud Lk 5. N: 441

usumel peab olema N: 446

Peter Meyro

Peter Meyro

H. Raudsepp

G. Pohl